

در بزم شاعران

غفار بردی اصفهانیانی

غفار بردی اصفهانیانی فرزند نوری حاجی به سال ۱۳۴۰ هجری شمسی در روستای خواجه نفس از توابع گمیشان دیده به جهان گشود واز دوران نوجوانی به فرهنگ وادبیات ترکمن علاقه وافری پیدا نمود . قبل از انقلاب به سرودن اشعار فارسی همت گماشت وپس از انقلاب شکوهمند اسلامی ایران با روحیه مضاعف به سرودن اشعار ترکی می پرداخت . افسوس که پرشورترین شعرهای او که در مجموعه‌ای گز آوری شده بود در دوران مقدس سرسازی اش ازین رفت . جرقه‌های شعر گفتن در او ، باخواندن ادبیات نورانی مضمومقلی فراغی شلمه‌ور شد ویا الهام گرفتن از مضامین اخلاقی واجتماعی اشعار کریم قربان نفس ،پله‌های ترقی را با سرعت قابل توجهی طی کرد چندان که اشعار زیبا و مسمی او اکنون در جشنواره‌های مختلف به صورت سرود برای علاقمندان توسط دختران خردسال به اجرا گذاشته می شود . او در سال ۱۳۵۸ با تشکیل گروه سرود دختران ترکمن در گنبد گامی نو ین را در این عرصه برداشت وبا مربیگری وسرپرستی در گروه سرود کوثر (ازسال ۸۲تا۷۷) افتخارات قابل توجهی را برای منطقه و ترکمن صحرا به ارمغان آورد . از او به واسطه کلام گویا وزبان شیرینش در اکثر همایشها وحشنها بعنوان مجری استفاده می شود که از آن جمله می توان به همایشهای بزرگداشت مسکین قلیچ ،دولت محمد آزادی ،مضمومقلی فراغی در دانشگاه‌ها و فرهنگسراهای مختلف کشور اشاره مود . اومعتقد است که مضمومقلی با خلق آثار بدیع وبهره جستن از واژگان عامه پسند و مشترک در میان گویشهای مختلف ترکمن تحولی عظیم در فرهنگ و ادبیات ترکمن ایجاد نمود . اصفهانیانی در شعرهایش «پاراختلیق»،«باختلیق»،«شاورخین لیق» و«گوشلی گون» را برای وطن وترکمن صحرا آرزومند است . وهمیون اقبال لاهوری مردم را از بی تفاوتی نسبت به امور مملکتی برحذر می دارد و از آنها جوش و خروش و تکلیو می خواهد . (این در رابطه با انقلاب شکوهمند جمهوری اسلامی سروده شده است) او می‌خواهد که بااشعارش درد دل عاشقان و قوت ایلش باشد ،او برای مردمش صلح و صفا و دوستی را آرزومنداست . از اشعار او می توان فهمید که او انسانی پاک طبیعت است که خیر و صلاح مملکتش را می‌خواهد . با هم یک نمونه از شعر او را از نظر می گذرانیم .

اینگ بییک باغتمب

الوان گوللی سفره اوپده یاییلسا
بیر ساجاقدان دوستلوق نانی اییلسه
انه سؤیولشی دکد ایبلر سؤیولسه
قهرمان ایلی مینگ باغتی منگ باغتمب
سؤیولگی گون میننگ اینگ بییک باغتمب

آج چاغانلگ قاریلاری دوق بولسون
گول وطنینگ دوشماللاری یوق بولسون
انسائارلینگ یوره کلری پاک بولسون
مهربان وطن مینگ باغتی منگ باغتمب
گوشلی گون میننگ اینگ بییک باغتمب

قوجالاشان انه آنا گؤز بولسام
بولسام بولسام دیل سیزره سؤز بولسام
غمه بانان اهلی ایله یاز بولسام
قهرمان ایلی مینگ باغتی منگ باغتمب
بویسانچلی گون میننگ اینگ بییک باغتمب

گؤدکلک یوق بولسون گؤزل لیگ چوغسون
بار حلقارینگ آزاد گونشی دوغسون
آق ینگیش ، آق گونش ، آق یاقیش یاغسین
مهربان وطن مینگ باغتی منگ باغتمب
ینگیشلی گون میننگ اینگ بییک باغتمب

اؤزونگوزدن اولا کؤپ حرمت قویونگ
عید دا یارامدا باغتی دون گینگ
ایل گونونگ قاشیندا باشینگیز انگینگ
قهرمان وطن مینگ باغتی منگ باغتمب
قوانلی گون میننگ اینگ بییک باغتمب

گؤزل لنگ ساجی نینگ داراغی بولسام
داخانانگ لینگینگ اواراغی بولسام
ایلی مینگ قولی نینگ یاراغی بولسام
مهربان وطن مینگ باغتی منگ باغتمب
قوانچلی گون میننگ اینگ بییک باغتمب
عاشقلننگ یوره گینگ گیلری بولسام
قیزلرینگ کوموشدن سیلری بولسام
غیمه لنگ یوره گینگ حاولارای بولسام
مهربان انه مینگ باغتی منگ باغتمب
شاوخیلی گون میننگ اینگ بییک باغتمب

اهلی ایبلر بیر بیرینه یار بولسون
ازجی لر باقی تاری مار بولسون
بولسون بولسون پاراختلیق بار بولسون
قهرمان ایلی مینگ باغتی منگ باغتمب
پاراحت گون میننگ اینگ بییک باغتمب

یاوار بولسا دونیامیز آباد بولار
بیرلیک بولسا گویجومیز قوانلار
قوات تاپساق وطنیز آزاد بولار
مهربان وطن مینگ باغتی منگ باغتمب
آزاد لیق گون میننگ اینگ بییک باغتمب

دنگیزلر اوستونده قوواغاز بولسام
توریاغینگ آستیندا چوغیان گاز بولسام
ایبلرینگ ایچینده ایدیم ساز بولسام
قهرمان ایلی مینگ باغتی منگ باغتمب
قالتیج لی گون میننگ اینک بییک باغتمب

پاراحت یاشایش آرزو ادینیب
آزاد لیق بایداغین گؤگه گؤترتیب
سؤیگولی ایلمی باغتا یتیریب
مهربان وطن مینگ باغتی منگ باغتمب
تولقون لی گون میننگ اینگ بییک باغتمب

ای آق یوره کلر... سؤین یوره کلر
مراا بتمه دیک کؤین یوره کلر
وطنگه ، ایلینگه قوران یوره کلر
قهرمان ایلی مینگ باغتی منگ باغتمب

ای آقبیلی سولار تولقونینگ سبیلار
توزالانینگ بو گون چانگ باسان چؤللر
آرزو بیلن باغتا یتسین انسائارل
مهربان ایلی مینگ باغتی منگ باغتمب
شول گون میننگ دینگه اینگ بییک باغتمب

SAHRA

وب سایت هفته نامه صحرا www.iranturkmen.com

اولین نشریه رسمی ترکمن صحرا و گلستان

فرهنگی -ادبی – اجتماعی و ورزشی

صاحب امتیاز و مدیر مسول: عبدالرحمن دپه جی
قائم مقام مدیرمسئول و سردبیر: ناصر دپه جی

بامهکاری شورای نویسندگان

نشانی :گرگان-جلوار-رسالت -کوچه کشاورزینش جنوبی -طبقه همکف
شمارگان: ۱۸۰۰۰ نسخه
چاپ: صنعت چاپ ساری

آدرس الکترونیکی
www.sahra@iranturkmen.com
iranturkmen@iranturkmen.com

محقق و مترجم بزرگ ترکمن از تاریخ ترکمن می گوید

به تاریخ خود افتخار می کنیم

ادامه از صفحه یک

ترک شرقی و امپراطوری گوگ ترک غربی .
۲-اون اوق ها و تجزه به امپراطوری گوگ ترک غربی و آغاز حکومت اوغوزها در سرزمینهای غربی
۳-حکومت یابغوی اوغوز در مسیر دریا توسط اغوز جناح انوشه یی اون اوق ها.
۴- سقوط حکومت یابغوی اوغوز و پراکندگی قوم و شروع مهاجرت اغوزها در مسیرهای جدید .
۵-ادامه سنت یابغوی توسط خاندان سلجوقیان

دکتر فاروق سومر و دکتر بارتولد از تاریخ مشترک اغوزهامبحث خودرا آغاز می کنند . در منابع تاریخی قبل از اسلام اغوز ترک لار بعنوان تظله شروع ذکر شده است . که با به قدرت رسیدن امپراطوری گوگ ترک ها برگ تازمای از تاریخ ورق می خورد. این امپراطوری بزرگ و با قدرت در قرن ششم میلادی به دو قسمت امپراطوری گوگ ترک شرقی در محدوده مغولستان و امپراطوری گوگ ترک غربی در سین کیلنگ چین تقسیم می شود . اگر تاریخ ترکمن را بخواهیم با دقت ورق نزنیم، ابتدا باید امپراطوری گوگ ترک غربی را دقیقاً تجزیه و تحلیل کنیم ، این امپراطوری از دریایه ایسی گول تاققاز را شامل می شد . که از ده طایفه بزرگ تشکیل می شد که به اون اوق معروف بود . یکی از آن طوایف آلاشام نام داشت که در منابع چینی با اندکی تغییر مذکور است و الان عددهای از ترکمنهای افغانستان و ترکمنستان از این طایفه هستند . اطلاعات تاریخی این دوره از منابع چینی گرفته شده است . ما می توانیم به بررسی و تحقیق ، هویت و موجودیت ترکمنها را در امپراطوری گوگ ترک غربی ببینیم . در واقع امر آنها ترکمن بودند . این امپراطوری بزرگ در قرن نهم میلادی سقوط می کند که باعث می شود اغوزها در اطراف رودخانه سیحون (سیر دریا) حکومت یابغوی اغوز تشکیل دهند . در امپراطوری گوگ ترک شرقی هم مهربان طوایف را « یابغو» اطلاق می کردند . که در کتب تاریخی بصورت (یغو) ویا (جیغو) هم آمده است . در اواخر قرن نهم میلادی دولت یابغوی ترک یا اغوز سقوط می کند و در میان اغوزها تنشست و تفرقه و پراکندگی ایجاد می شود که به محدوده میان جنوب سبیری و شرق سیحون متواری می شوند که شش اغوز نام داشت و پایتخت آن ینی کنت بود که در جنوب دریاچه آرال قرار داشت . از

و دیگر این که نام «آلان» در آنجا زیاد است که ترکی می باشند.

دومین دوره تاریخی که از قرن دهم تا قرن چهاردهم میلادی شامل مباحث تاریخ امپراتوری سلجوقی و شکل گیری اولین تقسیم بندی در میان اغوزها به اغوزهای سلجوقی اغوزهای باقان و اغوزهای عراق است . (اطلاق نام ترکمن به اغوزها از این تاریخ به بعد توسط مورخین اسلامی – ایرانی) موضوع محوری در این دوره شکل گیری قوم ترکمن فعلی با مشخصات نژادی ، قبیله ای و جغرافیایی است که ترکمنها در آنجا ساکن بودند ودولتی ترک به نام چول با سور حکومت می کرد سپاهیان اسلام این منطقه را تصرف می کنندو ساکنان آن منطقه که ترکمن بودند به دین اسلام روی می آورند و مشخصات قومی ویژگیای به دست می آورند . ترکمن های ایران مربوط به شاخه باقان اوغوزلری می باشند . در این دوره ترکمنهای ایران از ترکمنهای دیگر مناطق جدا شدند که مورد بررسی ما همان اوغوزهای باقان می باشد که ترکمنهای ایران جزو آنها هستندو اما سومین دوره تاریخی از قرن چهاردهم تا شانزدهم می باشد که در این دوره موقعیت سیاسی قومی ترکمنها در محدوده جغرافیایی ترکمنستان فعلی و رابطه ترکمنها با خان نشین های ازبک در بخارا و خوارزم تثبیت شد و نیز شکل گیری قبیله ای ترکمن نیز تثبیت گردید . برای استقلال سیاسی و تشکیل حاکمیت مستقل از خانات ازبک نشین تلاش کردند . همچنین عناصر ایرانی در

«آیتکین» فراری، در سینمای دود

دومین دوره بازیهای المپیک بانوان کشورهای اسلامی است. مشعل دار المپیک «آیتکین» دختر ترکمنی است که همه مسئولین برگزار ی بازیها نگران تأخیر اوستند. بالاخره وقتی که او به ورزشگاه می آید بلافاصله به اتهام قتل همسر ۵۰ساله اش دستگیر می شود. در دادگاه اولیاء دم، تقاضای قصاص او را دارند . شاهدان مختلف احضار می شوند و مایه به زندگی گذشته او می بریم . «آیتکین» در کودکی به دلیل بدهی پدرش به «صحت» فروخته می شود. یعنوان همسر به خانه او می رود! در سن ۱۸ سالگی به دلیل خشونت همسرش به سوی تهران فرار می کند! و چون در زندگی بسیار بدیده است، حالات تبدیل به یک دوندۀ قوی شده است. این امر مورد توجه مسئولان ورزش بانوان کشور قرار می گیرد تا جایی که به عنوان مشعل دار المپیک بانوان انتخاب می شود. آنچه خواندید خلاصه فیلم «به من نگاه کن» ساخته شهرام اسدی است که امسال در جشنواره فیلم فجر به نمایش در آمد . این فیلم به زودی در سینماهای کشور خواهد شد.

سایر عوامل این فیلم عبارتند از: نویسندگان: زهره حائمی و شهرام اسدی. موسیقی متن: بابک بیات. تهیه کننده: سیدجمال ساتائیان، بازیگران: لادن مستوفی (در نقش آیتکین) -فاطمه معتمد آریا-مهلی فتحی-مهتاج نجومی-مهراره شریفی نیا- شراره یوسف نیا...و...
باتوجه اینکه هیچ یک از عوامل فیلم از ترکمن ها نیستن باشند تحلیل جامع فیلم را به زمان اکران آن موکول می کنیم.

منازعات ترکمنها دخال داشتند . در این دوره دولت روس در قرن هجدهم با هدف استیلا بر آسیای مرکزی به نبرد با ترکمنها برخاست . دولتهای صفوی و نادری و قاجاری یکی پس از دیگری به عرصه قدرت آمدند . جمهوری ترکمن در نیمه دوم قرن نوزدهم تشکیل شد و گوگ تپه سقوط کرد و فاجعه ای بزرگ و تکان دهنده رخ داد و بالاخره حدود مرزی بین دوکشور ایران و روسیه مشخص شد . در زمان شاهعباس صفوی والی استر آباد را ترکمنها تعیین می کردند . قرن ۱۸ و ۱۹ بود که روسیه هجوم وحشیانه ای برای رسیدن به اهداف شوم خود به عمل آورد و ترکمنها از خود مقاومت جانانه ای نشان دادند و از وطن خود دفاع کردند . جنگ ترکمنها با روسها در تاریخ نمایانگر رشادتها و مردانگی های قوم ترکمن است . ترکمنها با کمترین امکانات جنگی چندین بار روسها را شکست می دهند و آنها را به عقب می رانند ولی سرانجام در جنگ گوگ تپه از حریف تا ندانان مسلح شکست می خورند و فاجعه سنگین گوگ تپه و قتل عام هزاران ترکمن توسط قوای متجاوز و ظلم روس از وقایع تلخ و ناسفبار تاریخ به شمار می رود . قاجاریه با کمک و حمایت ترکمنها به قدرت می رسند ولی عدل به جلی خدمت به آزار و اذیت ترکمنهای می پردازند . بعد از جنگ گوگ تپه حدود مرزی کشور ایران روسیه مشخص می شود و بخشی از سرزمین ترکمنها ناخوسته و بلاجبار تحت سیطره روس در می آید واما آخرین مطلب در رابطه با این سؤال است که ترکمن ها کی مسلمان شدند؟ برای پاسخ به این سؤال باید روایتهای تاریخی را از واقعتهای تاریخی تفکیک کنیم . بنا به روایات تاریخی فوروت آنا در صدر اسلام به حضرت رسول ایمان می آورد و برای تبلیغ دین اسلام به سرزمین خود می رود و بدینگونه مسلمان می یابند پس از دیگری مسلمان می شوند که این امر درست در قرن اول هجری قمری مطابق با قرن هفتم میلادی اتفاق می افتد . که البته هنوز اسناد تاریخی دال بر این موضوع در دست نداریم . و تا الان در منبع تاریخی موق و قابل اعتمادی در این مورد نیست اما از نظر دکتر بارتولد در زمان

■ در زمان شاهعباس صفوی، والی استر آباد (گرگان امروزی) را ترکمنها تعیین می کردند

■ قاجاریه با کمک و حمایت ترکمنها به قدرت می رسند ولی بعدا به جای خدمت به آزار و اذیت ترکمنها می پردازند

■ از تاریخ غفلت نکنیم و گذشته غنی و افتخار آمیز خود را فراموش نکنیم زیرا هر انسانی که گذشته ندارد آینده ای نیز نخواهد داشت.

شکست دادن غزنیوان حکومت بزرگ سلجوقیان را بر سر زاینهار جاری می کنند . در زبان سلجوقیان بود که لفظ ترکمن در منابع اسلامی ذکر شد . درباروجه تسمیه ترکمن نظرات مختلفی وجود دارد که به محترین آنها اشاره می کم. ترکمنها چون شبیه ترکها هستند به همین علت ترکمان نام دارند که در اغوزنامه و کتاب جامع التواریخ رشیدالدین به صورت ترکمان آمده است. برخی، ترکمنها را همان «ترک ایمان» می دانند - اولین گروه ترکهایی که مسلمان شدند - که به مرور زمان تلفظ «ترک ایمان» به صورت «ترکمن» در آمده است. آخرین نظر از پروفوسور فاروق سومر است که تا حدودی وامبری هم همان نظر را دارد ؛ آنها می گویند که پسوند «من» در ترکمن نوعی تأکید است و یا به واقع صیغه مبالغه است.پس ترکمن به معنی ترک اصیل می باشد و کلمه ترکمان صحیح نمی باشد . بارتولد نظر دیگری دارد او می گوید که لفظ ترکمن قبل از اسلام وجود داشت به طوری که در منابع چینی لفظ to koman آمده است

جدول شماره ۹

(طوا ح: یوسف بدراقی)

در زیر بخشی از کتاب «مقدمه ای بر موسیقی ترکمن» اثر « نظر محمد مصطفایی» را آورده ایم . کلمات داخل پرانتز را در جدول خط بزنید . در پایان پنج حرف دست نخورده باقی می ماند که رمز جدول است . این رمز را نوشته ، به نشانی صحرا ارسال نمایید

(بخشی ها) زبان گویای (مردم ترکمن) بوده ودر ایامی که (نگارش کنی) وجود نداشت رسالت عظیم ادامه دادن (روایات)، (داستانها) ،(قل ها) وبه عبارتی (انتقال) ادبیات وتاریخ غیر مکتوب قوم ترکمن را به (قوم) حاضر و اساساً حرکت تاریخی (فرهنگی) را مردانه به (دوش) کشیده اند. (موسیقی) نیز به نوبه خود وسیله ای جهت طغیان) مردم علیه (نظام) (زور) و ستم بوده است. وجود (دو) گروه(خلق بخشی) یا بخشی مردمی و حان بخشی یا (بخشی درباری) و یا بگرا این مساله است. (بخشی های مردمی) در میان (مردم) و حتی در خانه های خود (بدون واهمه) از (قدرت حاکم) دست به آفرینش و خلق آثار مردمی و(آهنگ سازی) می کرده اند. لذا ناچار در طی تاریخ دستگامهای (خودکامه) همواره کوشیده اند تا موسیقی را سوء تعبیر کنند و در یک قالب (جامد) ،(راکد) و تخییری مطرح کنند ویا اعتقادات مردم را نسبت به (موسیقی سنتی) و بخشی های مردمی (سنت) و مترازل ساخته کم (ریشه کن) کنند .

برندگان جدول شماره ۴

گنبد کاووس : حلیمه صدقی ، سلیمه ماهری
(قوری چلی) ،بندر ترکمن : عبدالجلیل خوجه
جواب صحیح : گلستان

برندگان جدول شماره ۵

سبیین شهر : اسلام کر
کلاله : طغان محمد ملکی
گنبد کاووس : امینه قوی دل
جواب صحیح : زبان ترکمنی

ب	ی	م	د	ر	م	ی	ا	ه	ی	ش	خ	و
خ	ب	د	و	ن	و	ا	ه	م	ه	و	د	م
ش	د	م	م	و	س	ی	ق	ی	و	ب	ی	د
ی	خ	ک	ی	ر	م	ا	ظ	ن	خ	ق	گ	ر
د	ا	ب	و	د	ر	ر	ی	ش	ه	ک	م	
ر	د	ح	ت	ا	و	م	ی	ر	و	ز	ه	ی
ب	ک	ت	ک	ی	ه	ه	ت	د	ا	ت	ر	ش
ا	ا	ر	ش	ا	ا	ن	ا	ر	م	ک	ف	خ
ر	م	د	ر	ت	ا	ه	ا	ن	ک	ا	د	ب
ی	ه	ق	ا	ش	و	د	ل	ت	م	ج	ق	
ا	ه	ن	گ	س	ا	ز	ی	ق	س	ق	ن	ل
ت	س	س	ن	ن	ا	ی	غ	ط	ن	ا	ا	خ
ی	ت	ن	س	ی	ق	ی	س	و	م	ر	د	ل